

„Tartozások leszállítása, mint válságjogi követelmény?” címén tartott előadást *Blau György* a Magyar Jogászegylet magánjogi szakosztályában. A jelzett kérdést az előadó csak a transzfer- és gazdamoratoriális meg egyéb rendeletek által nem szabályozott, vagyis abban a tisztára belföldi-magánjogi körben vizsgálta, amelyben egyedül a bírói gyakorlat az irányadó. *Blau* szerint a bankzárlat óta idevágólag felgyült határozatokból és a még egyre szaporodó perekből az az egységes kép bontakozik ki, hogy a pénzádosók az új válság előtt vagy elején számszerűsödött pengőtartozásaikat túlnehezedeteknek állítják és igyekeznek azoknak terhétől hol gazdasági lehetetlenülésre, hol egy külön, eddig nem nevesített válságjogi szabályra, hol pedig a Pp. 413. §-ára hivatkozva, minél nagyobb mértékben szabadulni. A bíróság olyankor, amikor az enyhítést helyesnek látja, annak módját egyszer a tartozási összeg mérséklésében, vagyis a tartozás egy részének a hitelező terhére való elengedésében, más esetekben viszont az egész ügylet felbontásában és in integrum restituálásban találja meg. Ujabbán a „gazdasági lehetetlenülés” alatt — eltérőleg a koronaromlás idejének szóhasználatától — mind a két modalitást értik, nemcsak az ügyletek megdöntését. Az adósi velleitások köre még terjedőben van és a probléma feltehetőleg mindazon jogcímekre ki fog terjedni, amelyekre egy évtized előtt a valorizációs követelmény vonatkozott. A Kúria gyakorlata elvileg egységes annyiban, hogy nem tartja kizártnak a szóbanforgó alapon sem a tartozások leszállítását, sem az ügyletek felbontását. A hét polgári tanács egyike sem helyezkedett eddig arra az álláspontra, mintha tartozásenyhítésről a priori szó sem lehetne. Praktikusán azonban a gyakorlat többirányú, mert míg kötelezési s általában örökjogi stb. ügyekben az I. tanács tényleg mindenkor leszállítja a tartozás összegét (25%-tól 60%-ig menően), addig ingatlanadásvételi, kölcsön-, bérleti, szolgálati jogviszony körüli s más ügyekben a többi közpolgári tanács csak ritkán dönt ténylegesen az adós kívánalma szerint, a legtöbb esetben azonban az in thesei koncedált tartozásenyhítési lehetőséget in concreto nem itéli helytállónak. Legtávolabb állnak az adósi felfogástól a hiteljogi (IV., VII.) tanácsok. Előadó részletesen ismertette a judikatúrát tanácsconként és jogcímenként. Majd beható dogmatikai vizsgálat és bírálat alá vonta a gyakorlatban kifejecedni kezdő tartozásmérséklési és ügyletfelbontási jogszabálynak tényállási és joghatási elemeit, figyelemmel a MTjav. 1150. §-ára is („gazd. lehetetlenülés”). Végül de lege ferenda, a gazdasági és valutáris háttér megfestésével, vázolta az adósi követelmények mellett és ellen szóló szempontokat, és oda konkludált, hogy nyitott problémával állunk szemben. Ha ugyanis az effektív aranyban ismerjük fel a helyes valutát, úgy az egész tartozásenyhítési követelmény tarthatatlan, míg ha a pénz tényleges vásárlóerejét (index) tartjuk irányadónak, úgy komoly érvek hozhatók fel az adósi álláspont mellett.

A vitában *Beck Salamon* feltétlenül helyeselte a kötelezés mérséklésére irányuló gyakorlatot, miután a pénzádos örökös javára szólónak az értékelődés szempontján kívül az üzemegeység fenntartásának és rendszerint a helyesebben gazdálkodó alany megerősítésének a követelményei is, amelyeket felszólaló már a válságok előtt is tárgyaikt dogmatikailag. *Kovács Elemér* szerint a világgazdaságban vezető államok példája s az újabb pénztheória is azt mutatják, hogy az arany nál egészségesebb az indexvaluta, ezért elvileg helyesli a tartozások mérséklését.

Szladits Károly elnöki zárszavában elismerte, hogy mint annak idején a valorizáció, úgy most a devalorizációs követelmény nagyjelentőségű és újszerű magánjogi probléma. Az összegszerű leszállításnak azonban csak a kötelezés és az analóg családi-vagyonjogi s

örökjogi helyzetek körében látja meggyőző szükségét. Itt nem is devalorizálásról van szó, hanem vagyontársak igazságos osztozásáról (az osztrák polg. törvénykönyv 786. §-ának gondolata szerint). Már forgalmi: ingatlanadásvételi stb. ügyekben nem méltánytalan, hogy a kikötött teljes pénzüsszeget megkapja a hitelező. A mai válság lényegesen más, mint a huszas évek elejének krízise, s ha lesz a jövőben újabb gazdasági földrengés, az ismét eltérő természetű lehet. Ezért nem is célszerű a válságjogot előre bekodifikálni s így a MTjav. 1150. §-át, az előadó kritikájára tekintettel is, változtatni kell, sőt legcélszerűbb lenne azt teljesen elejteni.

Nesze semmi, fogd meg jól! Timeo Danaos et dona ferentes! Ez a vergiliusi sor jár az ügyvéd eszében, valahányszor valami olyan rendelet lát napvilágot, amely őt kedvezésben részesíti.

A 8800/1934. M. E. számú, ú. n. illetékamnesztia-rendelet kétségkívül sok könnyítést tartalmaz. A rendelet alkotói azonban annyira légüres térben gondolkodtak, nem vetve számot a gyakorlati lehetőségekkel, hogy e rendeletnek bizonyos könnyítései a valóságban keresztülvihetetleneknek bizonyulnak.

A 3. §. az ú. n. régi illetéktartozásokra vonatkozólag (tehát amely tételre vonatkozó fizetési meghagyások még a rendelet hatályba lépte előtt kézbesítették le) megengedi az 1. §-ban megjelölt kedvezményes, 30, 60 és 90%-os kulcsok alkalmazását, úgy hogy a megfelelő 30, 60, 90 napos határidők a „Figyelmeztető” kézhezvételétől számítassanak. Ez így rendben is volna. Ellenben ezt követőleg azt mondja a rendelet: „A rendelet hatálybalépéséig jogerőre nem emelkedett ilyen tartozásokra nézve is az 1. §. 3. és 4. bekezdésének megfelelő értelemben való határidőszámítást a Pénzügyigazgatóság, Budapesten a Központi Díj- és Illetékkiszabási Hivatal az ügyvéd indokolt kérelmére megengedheti.” E szerint tehát Budapesten az Illetékhivataltól kell kérnem a kedvezményes határidőknek majd a Pénzügyigazgatóság II. fokú határozatának kikézbítésétől való számítását; holott az Illetékhivatalnak semmiféle irat nem áll rendelkezésére, amiből az ügy mibenlétét és azt, hogy az én jóhiszeműségem (1. §. 3. bek.) fennforog-e, megállapíthatná. Mert hiszen az iratok ép a fellebbezés folytán a Pénzügyigazgatósághoz vannak felterjesztve. Az Illetékhivatal tehát a hatáskörébe utalt kedvezési joggal az ilyen esetekben élni nem tud, illetve — hiszen a pénzügyi közigazgatásnál az *in dubio contra reum* elve érvényesül (reus alatt persze az ügyvédet kell érteni) — minden ilyen esetben elutasító határozatot hoz; mivel nem tudhatja, vajjon az 1. §. 3. bekezdése szerinti feltétel (a jóhiszeműség) fennforog-e. Tudok olyan konkrét esetről, amikor az Illetékhivatal referense, akihez egy ilyen kérelem került elintézés végett, dicséretre méltó lelkiismeretességgel ártírt a Pénzügyigazgatósághoz, ahol az iratok vannak, hogy hát hogyan is áll ez az ügy? Amire azt a választ kapta, hogy erre nyilatkozni nem tartozik a Pénzügyigazgatóság hatáskörébe. Persze, az Illetékhivatal csakis úgy tudhatná az efajta kérelmeket érdemben elintézni, ha minden ilyen ügy aktáját betekintésre visszakérné a Pénzügyigazgatóságtól. Erre